

Rozdział XI

Egzekucja z rachunków bankowych. Wybrane zagadnienia po nowelizacji z dnia 10 lipca 2015 r.

The attachment of bank accounts. Selected problems in regard to amendment
of 10th July 2015

Weronika Górską

Uniwersytet Wrocławski

Streszczenie

W niniejszym opracowaniu omówiono nowelizację postępowania egzekucyjnego w zakresie egzekucji z rachunków bankowych (art. 889–893⁴ k.p.c.¹), która weszła w życie z dniem 8 września 2016 r.², z uwzględnieniem zmian dotyczących wprowadzenia systemu teleinformatycznego, a tym samym zmiany sposobu doręczania pism pomiędzy komornikiem prowadzącym egzekucję a bankiem, a także zmiany w zakresie zajęcia rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny oraz zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej. Uwzględniono także zmiany o charakterze terminologicznym.

Słowa kluczowe

egzekucja, system teleinformatyczny, bank, rachunek bankowy, nowelizacja

Abstract

This article presents amendment of enforcement proceedings in regard of bank accounts (art. 889–893⁴ of Polish Civil Procedure Code), that entered into force on 8th September 2016, including the introduction of ICT system and thus the change of method of communication between law enforcement officials and banks. Changes concerning attachment of bank account with document issued to the owner's name and overlap of civil and administrative enforcement proceedings as well as terminological modifications are also covered in the article.

Key words

enforcement, ICT system, bank, bank account, amendment

1. Wstęp

Jednym ze sposobów egzekucji świadczeń pieniężnych jest zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego dłużnika. Sposób ten należy do najczęściej stosowanych w prak-

¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 1822 ze zm.), dalej jako k.p.c.

² Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1311), dalej jako zm. k.c.

tyce ze względu na swój nieskomplikowany charakter oraz efektywność (pod warunkiem posiadania przez dłużnika środków pieniężnych na rachunku bankowym)³. Podstawę prawną egzekucji z rachunków bankowych stanowią art. 889–893⁴ k.p.c., które – w znacznej części – zostały znowelizowane na mocy ustawy zm. k.c. Modyfikacjom poddano w szczególności regulacje dotyczące doręczania pism pomiędzy komornikiem a bankiem, zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej oraz zajęcia rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny. Powyższe zmiany zostaną szczegółowo omówione w dalszej części opracowania.

2. Obligatoryjne doręczanie pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego

Zgodnie z dotychczasowym brzmieniem art. 889 § 1 pkt 1 k.p.c., w celu dokonania egzekucji z wierzytelności z rachunku bankowego, „w tym rachunku bankowego obejmującego wkład oszczędnościowy”, komornik ogólnej właściwości dłużnika przesyłał do oddziału lub innej jednostki organizacyjnej banku, w którym dłużnik posiadał rachunek, zawiadomienie o zajęciu wierzytelności pieniężnej dłużnika, wynikającej z posiadania rachunku bankowego, „w tym rachunku bankowego obejmującego wkład oszczędnościowy”, do wysokości należności będącej przedmiotem egzekucji wraz z kosztami egzekucyjnymi i wzywał bank, aby nie dokonywał wypłat z rachunku bez zgody komornika do wysokości zajętej wierzytelności. Dalsze unormowanie, w zakresie którego nie wprowadzono żadnych – poza redakcyjnymi – zmian, odnosi się do obowiązku banku do bezzwłocznego przekazania zajętej kwoty na pokrycie należności albo zawiadomienia komornika w terminie siedmiu dni o przeszkodzie⁴ do przekazania zajętej kwoty⁵. Owo zawiadomienie jest skuteczne także w wypadku niewskazania rachunku bankowego, „w tym rachunku bankowego obejmującego wkład oszczędnościowy”. Jednocześnie komornik ogólnej właściwości dłużnika zawiadamia go o zajęciu jego wierzytelności

³ G. Sikorski, *Egzekucja z rachunków bankowych*, Sopot 2011, s. 11.

⁴ W doktrynie jako przykłady przeszkód, o których powinien powiadomić bank, wskazuje się m.in. całkowity brak środków na rachunku bankowym lub stan niewystarczający do pełnego pokrycia egzekwowanych należności, ustanie stosunku rachunku bankowego, istnienie sporu sądowego o wierzytelność dłużnika z umowy rachunku bankowego w stosunku do banku, por. S. Cieślak, [w:] J. Jankowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Komentarz do art. 730–1217*, Warszawa 2016, s. 725–726. Warto również wskazać, że zawiadomienie komornika przez bank o przeszkodzie do przekazania zajętej kwoty nie jest tożsame z przekazaniem komornikowi informacji stanowiących tajemnicę bankową, por. I. Kunicki, *W kwestii żądania przez banki opłaty za zawiadomienie komornika o przeszkodzie do przekazania zajętej kwoty w egzekucji z rachunku bankowego*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2015, nr 4, s. 5–15.

⁵ Zob. K. Flaga-Gieruszyńska, A. Klich, M. Wojdała (red.), *Terminy procesowe w postępowaniu cywilnym. Skutki uchybienia i przywrócenie terminu. Komentarz praktyczny z orzecnictwem i przykładami. Wzory pism procesowych*, Warszawa 2016, Legalis.

z rachunku bankowego, „w tym rachunku bankowego obejmującego wkład oszczędnościowy”, doręczając mu odpis zawiadomienia skierowanego do banku, o zakazie wypłat z rachunku bankowego, „w tym rachunku bankowego obejmującego wkład oszczędnościowy”. Celem uzupełnienia należy także wyjaśnić, że odpis zawiadomienia przesłanego do banku komornik równocześnie przesyła wierzycielowi.

Zmiana w zakresie wymogu przesyłania przez komornika zawiadomienia o zajęciu do „oddziału lub innej jednostki organizacyjnej banku”, ustępuje swoistemu *novum*, którym jest elektroniczne zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego. W obecnym stanie prawnym, na mocy dodanego nowelą art. 893^{2a} k.p.c.⁶, komornik doręcza pisma bankowi za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego, a bank wnosi pisma do komornika wyłącznie za pośrednictwem tego systemu⁷. Zmiana ta stanowi odpowiedź na – jak wskazano w uzasadnieniu do projektu ustawy nowelizującej – postulaty komorników⁸ sądowych i banków, mające na celu usprawnienie i przyspieszenie wymiany informacji pomiędzy tymi podmiotami w toku egzekucji⁹. Przyczyn wprowadzenia takiego rozwiązania upatrywać należy nie tylko w ekonomice i szybkości postępowania, ale także w uproszczeniu czynności podejmowanych przez komornika, a związanych z zawiadomieniem banku o zajęciu wierzytelności pieniężnej. Dotychczas obowiązkiem komornika było przesłanie zawiadomienia o zajęciu wierzytelności do właściwego oddziału lub jednostki organizacyjnej banku, albowiem doręczenie zawiadomienia do głównej siedziby banku (centrali) uznawano za niewystarczające¹⁰. Brak zobowiązania banku do znalezienia właściwego oddziału uzasadniano jego złożoną strukturą, natomiast nałożony na komornika obowiązek poszukiwania odpowiedniego oddziału, komplikował znacznie podejmowane przez nie-

⁶ Przepisu art. 893^{2a} k.p.c. nie stosuje się w przypadku egzekucji z rachunków prowadzonych przez spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe. Zob. H. Pietrkowski, [w:] T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom V. Postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2016, s. 514-515.

⁷ Analogiczną regulację wprowadzono w ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2016 r., poz. 599 ze zm.), dalej jako u.p.e.a.. Zgodnie z art. 86b, zawiadomienia i wezwania, o których mowa w przepisach rozdziału 4 (działu II) w/w ustawy, przesyła się do banku i organu egzekucyjnego przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego obsługującego zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego. Jeżeli jednak wykorzystanie tego systemu jest niemożliwe z przyczyn technicznych, w czasie niezbędnym do przywrócenia jego funkcjonowania zawiadomienia i wezwania doręcza się na piśmie. Szerzej na ten temat: J. Olszanowski, [w:] R. Hauser, A. Skoczylas (red.), *Postępowanie egzekucyjne w administracji. Komentarz*, Warszawa 2016, Legalis.

⁸ A. Mościcka, *Trwają prace nad wprowadzeniem elektronicznej licytacji ruchomości i elektronicznego zajęcia rachunku bankowego*, „Nowa Currenda” 2014, nr 10, s. 24 oraz M. Mikołajczak, *Elektroniczna egzekucja z rachunków bankowych – co nowego?*, „Nowa Currenda” 2015, nr 5, s. 41.

⁹ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, s. 26, <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/177283/177315/177316/dokument109786.pdf>. [dostęp 01.06.2017].

¹⁰ M. Uliasz, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2016, Legalis.

go czynności, tym samym utrudniając tzw. obsługę zajęcia wierzytelności w określonych bankach¹¹. Aktualnie zajęcie odbywa się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego i jest skuteczne także w przypadku niewskazania przez organ egzekucyjny konkretnego rachunku bankowego dłużnika¹².

Jednocześnie ustawodawca nałożył na banki obowiązek wdrożenia systemu teleinformatycznego, wprowadzając nowelą art. 112c ust. 1 pr. bank.¹³, wedle którego banki prowadzą system teleinformatyczny obsługujący zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego¹⁴. Warto zaznaczyć, iż system teleinformatyczny może być także prowadzony przez izbę rozliczeniową oraz instytucje utworzone wspólnie przez banki i bankowe izby gospodarcze na podstawie art. 105 ust. 4 pr. bank. Nadto, omawiana regulacja obejmuje swym zakresem również przedstawicielstwa banków zagranicznych działających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Konsekwencją nałożenia powyższego obowiązku jest przepis art. 112d pr. bank., który jednoznacznie określa, iż zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego dłużnika bank wykonuje za pośrednictwem systemu teleinformatycznego¹⁵.

Zaletą centralizacji czynności związanych z egzekucją z wierzytelności z rachunków bankowych jest nie tylko – jak już wspomniano – uproszczenie i przyspieszenie procedury wymiany pism, ale również obniżenie jej kosztów. Do katalogu wydatków gotówkowych poniesionych w toku egzekucji, których zwrot należy się komornikowi, dodano koszty dostępu do systemu teleinformatycznego obsługującego zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego. Zwrot wydatków należny jest tylko w zakresie określonym u.k.s.e.¹⁶. Ustawo-

¹¹ *Ibidem*.

¹² Por. A. Mościcka, *Problemy przy zajęciach rachunków bankowych*, „Nowa Currenda” 2014, nr 8, s. 30-33. Autorka m.in. wskazuje kwestie związane z blokadą środków na wszystkich rachunkach bankowych dłużnika w sytuacji, gdy wystarczające jest zajęcie jednego z rachunków (albowiem środki na nim zgromadzone są wystarczające na pokrycie długu), a także problemy dotyczące terminowości przekazywania informacji pomiędzy organem egzekucyjnym a bankiem.

¹³ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2016 r., poz. 1988 ze zm.), powoływana jako pr. bank.

¹⁴ Elektroniczną wymianę informacji pomiędzy organem egzekucyjnym a bankiem umożliwia program „OGNIVO”. Zob. M. Uliasz, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 511; M. Tomczak, *III Kongres Prawa Bankowego i Informacji. Nie ma odwrotu od elektronizacji zajęć egzekucyjnych*, „Nowa Currenda” 2014, nr 7, s. 43-46 oraz A. Klich, *Informatyczne instrumenty pozyskiwania informacji przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym. Wybrane zagadnienia*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2015, nr 10, s. 19-20.

¹⁵ Szczegółowe wymagania dotyczące identyfikacji banku w systemie teleinformatycznym, sposób posługiwania się podpisem elektronicznym na potrzeby autoryzacji treści przesyłanych w tym systemie oraz wymagania w zakresie doręczania korespondencji za jego pośrednictwem określa rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 września 2016 r. w sprawie identyfikacji banku w systemie teleinformatycznym obsługującym zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego (Dz. U. z 2016 r., poz. 1419). Przepisy wykonawcze mają na celu zapewnienie zarówno bezpieczeństwa obrotu dokumentami elektronicznymi, jak i sprawne przeprowadzanie zajęć wierzytelności. Por. G. Sikorski, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 323.

¹⁶ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2016 r., poz. 1138 ze zm.), dalej jako u.k.s.e.

dawca w sposób wyczerpujący w art. 39 ust. 2 u.k.s.e. wylicza rodzaje wydatków ponoszonych w trakcie postępowania¹⁷. Katalog ten jest zupełny, a więc nie podlega wykładni rozszerzającej¹⁸.

W dalszej kolejności należy zwrócić uwagę na nieprzypadkowe wyróżnienie w treści niniejszego opracowania zwrotu „w tym rachunku bankowego obejmującego wkład oszczędnościowy”. Wyróżnienie to związane jest z wprowadzoną zmianą o charakterze terminologicznym, polegającą na wykreśleniu powyższego sformułowania ze wszystkich przepisów odnoszących się do egzekucji z rachunków bankowych, a zawartych w k.p.c.¹⁹. Zmiana dotyczy kolejno art. 889 §§ 1, 3, art. 890 § 1, art. 891 oraz art. 892 k.p.c. Zgodnie z art. 49 ust. 1 pr. bank., banki mogą prowadzić w szczególności następujące rodzaje rachunków bankowych: rachunki rozliczeniowe, w tym bieżące i pomocnicze, rachunki lokat terminowych, rachunki oszczędnościowe, rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe, w tym rachunki rodzinne, oraz rachunki terminowych lokat oszczędnościowych oraz rachunki powiernicze²⁰. Zarówno pr. bank., jak również przepisy k.c.²¹, nie odróżniają pojęcia „rachunek bankowy” i „rachunek bankowy obejmujący wkład oszczędnościowy”. W nazwie „rachunek bankowy” zawarty jest już termin „rachunek bankowy obejmujący wkład oszczędnościowy”, dlatego też wprowadzoną zmianę redakcyjną należy ocenić pozytywnie.

W przypadku egzekucji z rachunków bankowych prowadzonych w walucie obcej, warto zauważyć wprowadzenie przez ustawodawcę wyjątku w zakresie przekazywania przez bank egzekwowanych należności komornikowi. Zasadniczo, jeżeli zajęto rachunek bankowy prowadzony w walucie obcej, bank obowiązany jest do przekazania komornikowi należności w walucie polskiej. Bank dokonuje wówczas zamiany środków zgromadzonych na rachunku objętym egzekucją poprzez przeliczenie ich według kursu kupna waluty obcej ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski w dniu przekazania należności komornikowi. Wyjątkiem jest natomiast sytuacja, w której tytuł wykonawczy obejmuje świadczenie pieniężne podlegające spełnieniu wyłącznie w walucie obcej²², w której prowadzony jest rachunek bankowy. W takim przypadku bank przekazuje komornikowi egzekwowaną kwotę w walucie obcej.

¹⁷ K. Kamińska-Krawczyk, *Koszty postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez komornika sądowego*, Warszawa 2016, s. 127-129. Zob. A. Durda, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2016, Legalis.

¹⁸ Z. Knypl, Z. Merchel, *Finansowanie egzekucji sądowej prowadzonej przez komornika sądowego*, Sopot 2015, s. 178.

¹⁹ I. Gil, [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2016, Legalis.

²⁰ G. Sikorski, *Prawo....*

²¹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2016 r., poz. 380 ze zm.), dalej jako k.c.

²² Zgodnie z art. 358 § 1 k.c., znowelizowaną ustawą zm. k.c., jeżeli przedmiotem zobowiązania podlegającego wykonaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest suma pieniężna wyrażona w walucie

3. Zakres zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego. Kwota wolna od zajęcia

Moment oraz zakres zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego określa art. 890 k.p.c., który nie tylko precyzuje moment zajęcia, ale także wprowadza – w zakresie uzupełniającym – ograniczenia egzekucji z rachunku bankowego dłużnika²³. Ograniczenia te ustawodawca wyszczególnia ze względu na cel przeznaczenia zgromadzonych środków, uzależniając jednocześnie ich wypłatę od spełnienia określonych przesłanek, które zostaną omówione w dalszej kolejności.

Stosownie do brzmienia przywołanego przepisu, zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego dłużnika jest dokonane z chwilą doręczenia bankowi zawiadomienia o zakazie wypłat z tego rachunku i obejmuje również kwoty, których nie było na rachunku bankowym w chwili jego zajęcia, a zostały wpłacone na ten rachunek po dokonaniu zajęcia²⁴. Zakres zajęcia wierzytelności wykracza zatem poza sumę pieniężną znajdującą się w chwili zajęcia. Oznacza to, że zajęcie wierzytelności obejmuje kwoty, które dopiero w toku postępowania zostaną wpłacone na rachunek bankowy dłużnika. Wobec powyższego, w przypadku tego rodzaju egzekucji, podstawą umorzenia nie może być art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c., w myśl którego postępowanie umarza się w całości lub części z urzędu, jeżeli jest oczywiste, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych. Brak środków podlegających zajęciu na rachunku może skutkować zawieszeniem postępowania, a więc utrzymaniem zajęcia w mocy do czasu wpływu innych kwot pieniężnych²⁵.

obcej, dłużnik może spełnić świadczenie w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia wyłącznie w walucie obcej. Na skutek nowelizacji zawężono zastosowanie art. 358 § 1 k.c. wyłącznie do zobowiązań pieniężnych podlegających wykonaniu na terytorium RP. Zob. M. Lemkowski, [w:] M. Gutowski (red.), *Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz – art. 1-449¹¹*, Warszawa 2016, s. 1272-1276.

²³ Ograniczenia wskazane przez ustawodawcę w art. 890 k.p.c. mają charakter uzupełniający w stosunku do przepisów ogólnych postępowania egzekucyjnego (art. 829 i nast. k.p.c.) oraz przepisów pr. bank.. Tak: K. Flaga-Gieruszyńska, [w:] A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2017, Legalis.

²⁴ Na uwagę zasługuje fakt, iż nie ma znaczenia pochodzenie środków zgromadzonych na rachunku. W stosunku do banku to posiadacz rachunku jest jedyną osobą uprawnioną do dysponowania znajdującymi się na nim środkami. W przypadku zajęcia kwot omyłkowo wpłaconych na rachunek dłużnika osoba trzecia, której środki przetransferowano na rachunek objęty egzekucją, nie mogłaby skorzystać z powództwa przeciwegzekucyjnego, a jedynie żądać zwrotu omyłkowo wpłaconej kwoty na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Por. A. Stangret-Smoczyńska, [w:] J. Gołaczyński (red.), *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, Warszawa 2008, s. 225.

²⁵ Umorzenie postępowania egzekucyjnego z wierzytelności z rachunku bankowego nastąpi natomiast w przypadku rozwiązania umowy rachunku bankowego lub upływu okresu jej obowiązywania. Zob. K. Flaga-Gieruszyńska, [w:] A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *op. cit.*

Zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego nie obejmuje kwot pochodzących ze świadczeń, dodatków i zasiłków, o których mowa w art. 833 § 6 k.p.c.²⁶ oraz świadczeń, dodatków i innych kwot, o których mowa w art. 31 ust. 1, art. 80 ust. 1 i 1a, art. 83 ust. 1 i 4, art. 84 pkt 2 i 3 oraz art. 140 ust. 1 pkt 1 u.w.r.s.p.z.²⁷, a także środków finansowych na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, o których mowa w art. 83 ust. 2 i art. 84 pkt 1 u.w.r.s.p.z., w części przysługującej na umieszczone w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka dzieci i osoby, które osiągnęły pełnoletność, przebywając w pieczy zastępczej.

Odnosząc się natomiast do ograniczeń egzekucji, wprowadzonych przez ustawodawcę w art. 890 § 2 k.p.c., należy wskazać, że wynikający z zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego zakaz wypłat z tego rachunku nie dotyczy bieżących wypłat na wynagrodzenie za pracę wraz z podatkami i innymi ciężarami ustawowymi oraz na zasądzone alimenty i renty o charakterze alimentacyjnym zasądzone tytułem odszkodowania – do wysokości przeciętnego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa GUS w Dzienniku Urzędowym RP „Monitor Polski” na podstawie art. 20 pkt 2 u.e.r.²⁸.

Możliwość dokonania przez dłużnika wypłat na określone wyżej cele wymaga spełnienia dwóch przesłanek. W pierwszej kolejności dłużnik zobowiązany jest do udokumentowania istnienia określonych wierzytelności poprzez złożenie komornikowi odpisu listy płac lub innego wiarygodnego dowodu (w przypadku wypłat na wynagrodzenie za pracę), bądź tytułu wykonawczego stwierdzającego obowiązek dłużnika do płacenia alimentów lub renty (w przypadku wypłat na alimenty i renty alimentacyjne). Kolejną przesłankę stanowi udzielenie przez organ egzekucyjny zezwolenia²⁹, wyłącznie na podstawie którego bank dokona wypłaty³⁰. Na tę czynność komornika przysługuje skarga w trybie art. 767 k.p.c. Wypłaty na alimenty i renty alimentacyjne następują do rąk osób uprawnionych do tych świadczeń, zaś wypłaty na wynagrodzenie za pracę do

²⁶ Z dniem 1 stycznia 2017 r. wchodzi w życie nowe brzmienie art. 833 § 6 k.p.c., zgodnie z którym nie podlegają egzekucji świadczenia alimentacyjne, świadczenia pieniężne wypłacane w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, świadczenia rodzinne, dodatki rodzinne, pielęgnacyjne, porodowe, dla sierot zupełnych, zasiłki dla opiekunów, świadczenia z pomocy społecznej, świadczenia integracyjne, świadczenie wychowawcze oraz jednorazowe świadczenie, o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016 r., poz. 1860).

²⁷ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r., poz. 575 ze zm.), dalej jako u.w.r.s.p.z.

²⁸ Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.), dalej jako u.e.r.

²⁹ Wątpliwe jest, czy zezwolenie udzielane przez komornika ma charakter jednorazowy, czy też może być udzielane każdorazowo w chwili, gdy należności ze wskazanych w art. 890 § 2 k.p.c. tytułów staną się wymagalne. Por. A. Adamczuk, [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II – art. 506-1217*, Warszawa 2015, s. 737-793 oraz K. Flaga-Gieruszyńska, [w:] A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *op. cit.*

³⁰ Por. wyrok SN z dnia 5 marca 2008 r., V CSK 459/07, Legalis.

konuje się do rąk dłużnika, który powinien – w dalszej kolejności – wypłacić wynagrodzenie swoim pracownikom.

Dodatkową ochronę środków gwarantujących minimum egzystencji zapewnia dłużnikowi art. 54 § 1 pr. bank., zgodnie z którym środki pieniężne znajdujące się na rachunkach oszczędnościowych, rachunkach oszczędnościowo-rozliczeniowych oraz na rachunkach terminowych lokat oszczędnościowych jednej osoby, niezależnie od liczby zawartych umów, są wolne od zajęcia na podstawie sądowego lub administracyjnego tytułu wykonawczego, w każdym miesiącu kalendarzowym, w którym obowiązuje zajęcie, do wysokości 75% minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie u.m.w.p.³¹, przysługującego pracownikowi zatrudnionemu w pełnym miesięcznym wymiarze czasu pracy. Przytoczony przepis w dotychczasowym brzmieniu przewidywał, że środki pieniężne, znajdujące się na określonych w art. 54 § 1 pr. bank. rachunkach, są wolne od zajęcia, ale do wysokości trzykrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, bez wypłat z nagród zysku, ogłaszanego przez Prezesa GUS za okres bezpośrednio poprzedzający dzień wystawienia tytułu wykonawczego³². Dotychczas zwolnienie od zajęcia miało charakter jednorazowy i rozciągało się na cały okres prowadzenia postępowania egzekucyjnego. Limit ustalony w poprzednim stanie prawnym obowiązywał do wyczerpania i był nieodnawialny³³. Obecnie kwota wolna od zajęcia ustalana jest w oparciu o wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę i obowiązuje w każdym miesiącu kalendarzowym³⁴.

4. Zbieg egzekucji

Wyróżnia się dwa przypadki, w których może dojść do zbiegu egzekucji z rachunków bankowych. Pierwszy z nich, dotyczący zbiegu egzekucji sądowych, reguluje art. 889 § 3 k.p.c. (w zw. z art. 773¹ k.p.c.). Kolejny zaś, odnoszący się do zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej, znajduje swą podstawę w art. 891 k.p.c.

W pierwszym przypadku ustawodawca nie wprowadził żadnych zmian, które skutkowałyby modyfikacją sposobu rozstrzygnięcia o zbiegu egzekucji sądowych. Nowelizacja wprowadza w art. 889 § 3 k.p.c. jedynie zmianę o charakterze redakcyjnym, polegającą na wykreśleniu zwrotu „w tym rachunku bankowego obejmującego wkład oszczędno-

³¹ Ustawa z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2015 r., poz. 2008 ze zm.), powoływana jako u.m.w.p.

³² W lipcu 2016 r. wynagrodzenie ogłoszone przez GUS wynosiło 4285,73 zł (Dz. Urz. GUS z 2016 r., poz. 32). Do wejścia w życie ustawy zm. k.c., a więc do dnia 8 września 2016 r., trzykrotność powyższej kwoty, tj. 12 857,19 zł, była wolna od zajęcia.

³³ Por. H. Gronkiewicz-Waltz (red.), *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2013, Legalis.

³⁴ Do końca 2016 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosi 1850 zł, zatem kwota wolna od zajęcia odpowiadająca 75% tej wysokości to 1387,50 zł.

ściowy”. Zgodnie z obecnym brzmieniem przywołanego przepisu, jeżeli wierzytelność z rachunku bankowego zajęta została w dwu lub więcej postępowaniach egzekucyjnych, a znajdująca się na rachunku kwota nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich wierzycieli, bank wstrzymuje się z wypłatą zajętych kwot, powiadamiając o tym komorników prowadzących egzekucję. Zajęte wierzytelności bank wypłaca, po przekazaniu wszystkich spraw w trybie art. 773¹ k.p.c. komornikowi, który prowadzi dalszą egzekucję. Przekazanie, o którym mowa, polega na przekazaniu akt sprawy właściwemu, według przepisów k.p.c.³⁵, komornikowi i nie wymaga dokonania żadnego formalnego aktu. Komornik prowadzący dalszą egzekucję zobowiązany jest do powiadomienia o tym fakcie banku, który następnie przekazuje komornikowi środki pieniężne znajdujące się na rachunku³⁶.

Zmianę redakcyjną, o której mowa powyżej, ustawodawca wprowadził także w przypadku art. 891 k.p.c. Nie jest to jednak jedyna modyfikacja tego przepisu, albowiem – ze względu na zmianę modelu postępowania w sytuacji zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej – odstąpiono od dotychczasowego rozwiązania, w ramach którego bank był obowiązany do wstrzymania wypłat z rachunku bankowego dłużnika. W poprzednim stanie prawnym, w razie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej do tej samej wierzytelności z rachunku bankowego, w tym rachunku bankowego obejmującego wkład oszczędnościowy dłużnika, w wypadku gdy kwoty znajdujące się na rachunku bankowym nie wystarczały na pokrycie wszystkich egzekwowanych świadczeń, bank był obowiązany wstrzymać wypłaty z tegoż rachunku do wysokości należności, na których rzecz zajęcie nastąpiło. Jednocześnie bank niezwłocznie zawiadamiał o wstrzymaniu wypłat właściwe organy egzekucyjne, które postępowaly stosownie do art. 773 k.p.c. Przepis art. 891 k.p.c. przewidywał także odpowiednie stosowanie art. 890 § 2 k.p.c., dotyczącego zakazu wypłat z rachunku bankowego dłużnika³⁷.

Obecnie, zgodnie ze znowelizowanym brzmieniem art. 891 k.p.c., w razie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej, w przypadku gdy kwoty znajdujące się na rachunku bankowym nie wystarczają na pokrycie wszystkich egzekwowanych należności, bank dokonuje wypłat z tego rachunku na rzecz sądowego albo administracyjnego organu egzekucyjnego, który pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia tego

³⁵ Stosownie do art. 889 § 1 k.p.c., organem właściwym do prowadzenia egzekucji z wierzytelności z rachunku bankowego jest komornik ogólnej właściwości dłużnika, jednakże właściwość, o której mowa, nie jest właściwością wyłączną. Por. I Gil, [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *op. cit.* Wierzycielowi, zgodnie z art. 8 ust. 5 u.k.s.e., przysługuje uprawnienie do wyboru innego komornika na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyjątkiem spraw o egzekucję z nieruchomości oraz spraw, w których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio. W przypadku skorzystania przez wierzyciela z prawa wyboru, komornik działa poza obszarem swojego rewiru komorniczego. Por. A. Durda, *op. cit.* oraz Z. Knypl, Z. Merchel, *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, Sopot 2015, s. 87 i n.

³⁶ A. Stangret-Smoczyńska, *op. cit.*, s. 227-228.

³⁷ Por. wcześniejsze uwagi dotyczące kwoty wolnej od zajęcia oraz zakazu wypłat z rachunku bankowego dłużnika.

pierwszeństwa – na rzecz organu, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie, oraz niezwłocznie zawiadamia o zbiegu egzekucji właściwe organy egzekucyjne, wskazując datę doręczenia zawiadomień o zajęciach dokonanych przez te organy i wysokość należności, na poczet których zostały dokonane zajęcia, o czym komornik poucza bank, dokonując zajęcia.

Przepis art. 891 k.p.c. znajdzie zastosowanie dopiero wtedy, gdy środki pieniężne znajdujące się na rachunku bankowym dłużnika, pomniejszone o kwotę wolną od potrąceń, nie będą wystarczające do pokrycia wszystkich egzekwowanych należności, dochodzonych w sądowym oraz administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym. Ciężar ustalenia organu właściwego do łącznego prowadzenia egzekucji z rachunku bankowego dłużnika spoczywa na banku. W związku z tym w pierwszej kolejności bank – na podstawie doręczonych mu zawiadomień – powinien ustalić pierwszeństwo zajęcia wierzytelności. Ustalenie, które zajęcie zostało dokonane jako pierwsze, nie powinno przysparzać trudności ze względu na obligatoryjne doręczanie pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, obowiązujące zarówno w sądowym postępowaniu egzekucyjnym (art. 893^{2a} k.p.c.), jak i administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym (art. 62b u.p.e.a.). Ustawodawca przewidział również sytuację, w której nie byłoby możliwe ustalenie pierwszeństwa na podstawie kolejności doręczonych zawiadomień. W takim przypadku organem właściwym do łącznego prowadzenia egzekucji będzie ten, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie.

Niezależnie od sposobu ustalenia pierwszeństwa zajęcia wierzytelności bank w dalszej kolejności zobowiązany jest do niezwłocznego zawiadomienia o zbiegu właściwych organów, jak również do przekazania całej egzekwowanej kwoty organowi, który dokonał zajęcia jako pierwszy. Realizując zajęcie wierzytelności, bank powinien wyraźnie wskazać w zawiadomieniu, że przekazywana kwota przypada z tytułu zajęć dokonanych w obu postępowaniach egzekucyjnych³⁸. Nadto w zawiadomieniach powinny zostać wskazane daty doręczenia zawiadomień o zajęciach dokonanych przez organy egzekucyjne oraz wysokość należności, na poczet których zostały dokonane zajęcia. Na podstawie tych informacji organy egzekucyjne mają możliwość ocenienia, który z nich obowiązany jest do prowadzenia egzekucji³⁹. Zawiadomienia, o których mowa, doręczane są wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

O obowiązku przeprowadzenia wyżej opisanych czynności, będących konsekwencją zaistnienia zbiegu egzekucji, komornik poucza bank w chwili dokonania zajęcia (przesłania zawiadomienia o zajęciu). Niedopełnienie obowiązków wynikających z przepisów o egzekucji z rachunków bankowych, może wiązać się z poniesieniem odpowiedzialności

³⁸ M. Uliasz, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks...*

³⁹ *Ibidem*.

zarówno przez bank, jak i jego pracowników. W myśl art. 892 § 1 k.p.c., bank, który naruszył przepisy dotyczące obowiązków banku w zakresie egzekucji z rachunków bankowych, odpowiada za wyrządzoną przez to wierzycielowi szkodę. Wytaczając powództwo przeciwko bankowi, wierzyciel powinien nie tylko wykazać, iż bank naruszył przepisy poprzez swoje działanie lub zaniechanie, ale także że na skutek tego działania lub zaniechania wierzyciel poniósł szkodę. Nie należy zapominać, iż podstawą uznania zasadności roszczenia powoda jest również związek przyczynowy zaistniały pomiędzy naruszeniem przepisów przez bank a wyrządzoną szkodą. Dopiero stwierdzenie istnienia takiego związku będzie przesądzało o możliwości uznania odpowiedzialności banku za szkodę⁴⁰.

Przepis art. 892 § 2 k.p.c. wprowadza znacznie szerszy reżim odpowiedzialności, odnosząc się do pracowników banku⁴¹. Stosownie do jego brzmienia, przepisy art. 886 k.p.c. stosuje się odpowiednio do pracowników banku winnych niezgodnego z prawem dokonania wypłaty z zajętego rachunku bankowego. Odpowiedzialność ta może być dwójakiego rodzaju, albowiem art. 886 k.p.c. określa zarówno odpowiedzialność na zasadach ogólnych (art. 415 k.c.), jak i odpowiedzialność porządkową polegającą na wymierzeniu grzywny przez komornika. Warto zaznaczyć, że postanowienie komornika w tym przedmiocie, a następnie ewentualna skarga pracownika na to postanowienie, nie muszą być doręczane w trybie art. 893^{2a} k.p.c., ze względu na to, iż nie są to pisma doręczane bankowi, ani też pisma przez bank wnoszone⁴².

⁴⁰ Por. uzasadnienie do wyroku SA w Warszawie z dnia 20 kwietnia 2001 r., I ACa 1367/00, Legalis. W sprawie z powództwa BIG Banku Gdańskiego S.A. w W. przeciwko Powszechnemu Bankowi Kredytowemu S.A. w W. o zapłatę, Sąd jednoznacznie uznał, iż zgodnie z treścią art. 892 § 1 k.p.c., odpowiedzialność banku istnieje wówczas, gdy istnieje związek przyczynowy między naruszeniem przepisów a szkodą.

Por. także uzasadnienie do wyroku SA w Warszawie z dnia 30 stycznia 2013 r., I ACa 809/12, dostępne pod adresem: [http://orzeczenia.waw.sa.gov.pl/content/\\$N/15450000000503_I_ACa_000809_2012_Uz_2013-01-30_002](http://orzeczenia.waw.sa.gov.pl/content/$N/15450000000503_I_ACa_000809_2012_Uz_2013-01-30_002) [dostęp: 01.06.2017]. Odnosząc się do ustalania szkody, sąd odwoławczy zaznaczył, iż szkoda, o której mowa w art. 892 § 1 k.p.c., „identyfikowana być musi z taką sytuacją, w której z powodu naruszenia przez bank obowiązków w zakresie egzekucji z rachunków bankowych, wierzyciel egzekwujący traci definitywnie możliwość zaspokojenia swojej wierzytelności, z uwagi na brak majątku dłużnika, do którego mogłaby zostać skierowana egzekucja”. Przyjął również, że „dopiero bezskuteczność egzekucji mogłaby skutkować uznaniem, że wierzyciel poniósł szkodę w swoim majątku identyfikowaną jako brak możliwości zaspokojenia wierzytelności przysługującej mu w stosunku do dłużnika”. Zdaniem Sądu, „nie ulega wątpliwości, że dopóki trwa postępowanie egzekucyjne (singularne lub generalne) i istnieje potencjalna możliwość uzyskania przez wierzyciela zaspokojenia (w całości lub przynajmniej w części) z majątku dłużnika, to twierdzenie wierzyciela o poniesieniu szkody jest przedwczesne”.

⁴¹ K. Flaga-Gieruszyńska, [w:] A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *op. cit.*

⁴² M. Uliasz, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks...*

5. Egzekucja z rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny

Na podstawie ustawy zm. k.c. wprowadzono szereg zmian w zakresie zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, a co za tym idzie, również w zakresie umorzenia książeczki oszczędnościowej (art. 893¹ w zw. z art. 893² k.p.c.). Nade wszystko wypada podkreślić, iż w związku z ujednolicaniem stosowanej terminologii, z przepisu art. 893¹ k.p.c. wyeliminowano zwrot „rachunku bankowego obejmującego wkład oszczędnościowy”, zastępując go wyrażeniem „rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny”. Tym samym godzi się zauważyć, że równocześnie wykreślono fragmenty przepisu odnoszące się do egzekucji rachunku bankowego, na który wystawiono dowód na okaziciela. Zabieg ten jest konsekwencją rozwiązań wprowadzonych w pr. bank. Od dnia 1 stycznia 1998 r., a zatem od dnia wejścia w życie tejże ustawy, nie jest dopuszczalne otwieranie rachunków bankowych na okaziciela⁴³. Zgodnie zaś z brzmieniem art. 183 ust. 1 pr. bank., dowody na okaziciela wystawione w związku z umowami na wkłady oszczędnościowe, zawartymi przed wejściem w życie ustawy, zachowują moc do czasu wygaśnięcia tych umów, chyba że strony postanowią wcześniej przekształcić je w umowy rachunku oszczędnościowego. Jednocześnie art. 183 ust. 2 pr. bank. stanowi, że umowy, w związku z którymi przed dniem 1 stycznia 1998 r. wydano dowody na okaziciela, które nie zostały przekształcone w myśl ust. 1, wygasają z dniem 1 stycznia 2006 r., z tym że środki pieniężne należne z tytułu tych umów zwracane są posiadaczom tych dowodów z oprocentowaniem, od dnia 1 stycznia 2006 r. w wysokości oprocentowania środków pieniężnych gromadzonych na rachunkach oszczędnościowych prowadzonych w banku na podstawie umów zawartych na czas nieoznaczony. Zważywszy na fakt, iż nie jest możliwa egzekucja z rachunków bankowych, na które wystawiono dowody na okaziciela, ze względu na ich późniejsze przekształcenie albo wygaśnięcie dowodu z mocy prawa, zmiany wprowadzone w przedstawionym zakresie wypada zaaprobować. Mają one niewątpliwie na celu dostosowanie treści art. 893¹ k.p.c. do aktualnych regulacji⁴⁴.

W obecnym stanie prawnym znowelizowany art. 893¹ k.p.c. odnosi się wyłącznie do zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny. Egzekucja ta przeprowadzana jest co do zasady na podstawie art. 901 k.p.c., który dotyczy egzekucji wierzytelności związanej z posiadaniem dokumentu. Przepis art. 893¹ k.p.c. ma zastosowanie dopiero wówczas, gdy nie jest możliwe odebranie tego doku-

⁴³ I. Gil, [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *op. cit.*

⁴⁴ M. Uliasz, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks...*

mentu⁴⁵. Taki stan rzeczy może być wywołany zarówno przyczyną zawinioną, jak i niezawinioną i wynikać z odmowy wydania dokumentu bądź jego zgubienia⁴⁶.

Nieemożność odebrania dokumentu od dłużnika komornik stwierdza protokołem i dokonuje zajęcia rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, poprzez skierowanie do właściwego banku zawiadomienia o zajęciu. Zajęcie jest dokonane z chwilą doręczenia zawiadomienia bankowi, które odbywa się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Na skutek zajęcia dokonanego w powyższy sposób bank wstrzymuje wszelkie wypłaty z zajętego rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, i zawiadamia o tym placówki banku, placówki pocztowe w rozumieniu pr. poczt.⁴⁷ oraz inne placówki wykonujące czynności w powyższym zakresie⁴⁸.

Konsekwencją zajęcia nie jest więc – jak w przypadku egzekucji prowadzonej wedle art. 889 § 1 pkt 1 k.p.c. – wstrzymanie wypłat z rachunku i niezwłoczne przekazanie egzekwowanej należności organowi egzekucyjnemu, a jedynie wstrzymanie wszelkich wypłat z zajętego rachunku. W przypadku egzekucji prowadzonej na mocy art. 893¹ k.p.c., wstrzymanie wypłat ma charakter warunkowy i jest uzależnione od wystąpienia przez wierzyciela do sądu o umorzenie książeczki oszczędnościowej lub innego dokumentu, z którym związana jest zajęta wierzytelność⁴⁹. Zawiadomienie o zajęciu rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, powinno być niezwłocznie doręczone wierzycielowi wraz z pouczeniem o treści art. 893¹ § 4¹ k.p.c., zgodnie z którym w terminie dwóch tygodni od daty doręczenia zawiadomienia o zajęciu rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, wierzyciel występuje do sądu z wnioskiem o umorzenie książeczki oszczędnościowej dłużnika i zawiadamia o tym niezwłocznie właściwy oddział banku, doręczając mu odpis złożonego do sądu wniosku o umorzenie książeczki oszczędnościowej⁵⁰. Warto zauważyć, iż dotychczasowa regulacja przewidywała dwutygodniowy termin na złożenie wniosku o umorzenie książeczki oszczędnościowej, którego bieg rozpoczynał się od daty zajęcia wkładu oszczędnościowego. Zawiadomienia były doręczane w sposób tradycyjny, co w rezultacie mogło wiązać się

⁴⁵ Zob. wyrok SN z dnia 19 marca 2004 r., IV CK 165/03, OSNC 2005, Nr 3, poz. 55.

⁴⁶ I. Gil, [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *op. cit.* Na uwagę zasługuje fakt, że w przypadku złożenia przez wierzyciela wniosku o umorzenie książeczki oszczędnościowej – w trybie art. 893² k.p.c. – koszty tego postępowania obciążą dłużnika (właściciela książeczki), niezależnie od tego, co było przyczyną nieodebrania dokumentu przez komornika.

⁴⁷ Ustawa z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2016 r., poz. 1113 ze zm.), dalej jako pr. poczt.

⁴⁸ Zob. rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 kwietnia 2013 r. w sprawie trybu zawiadamiania placówek banków, placówek operatora publicznego lub innego operatora pocztowego i innych placówek o wstrzymaniu wypłat z zajętego w drodze egzekucji wkładu oszczędnościowego (Dz. U. z 2013 r., poz. 458).

⁴⁹ Zob. wyrok SA w Białymstoku z dnia 26 listopada 2002 r., I ACa 517/02, Legalis.

⁵⁰ Stosownie do art. 71 pkt 6 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, od wniosku o umorzenie książeczki oszczędnościowej w związku z zajęciem wkładu, na który ją wystawiono, sąd pobiera opłatę stałą w kwocie 50 zł.

z doręczeniem zawiadomienia po upływie co najmniej kilku dni od zajęcia wkładu. Obecnie doręczenia są dokonywane w sposób tradycyjny, gdy wierzyciel nie wybierze wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo gdy zrezygnuje z doręczeń elektronicznych⁵¹.

W razie niedoręczenia odpisu, o którym mowa powyżej, w terminie miesiąca od daty zajęcia rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny (dotychczas termin ten wynosił trzy tygodnie), właściwy oddział banku odwołuje wstrzymanie wypłat z tego rachunku, o czym zawiadamia właściciela książeczki oszczędnościowej⁵².

Z punktu widzenia skutków zajęcia rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, istotny jest również moment doręczenia zawiadomienia dłużnikowi, albowiem z chwilą doręczenia zawiadomienia o zajęciu dłużnik odpowiada za dokonanie wypłaty całości lub części środków pieniężnych znajdujących się na rachunku. Dłużnik podlega odpowiedzialności karnej jak za usunięcie mienia spod egzekucji, o czym powinien być pouczony w chwili doręczenia zawiadomienia o zajęciu.

Sąd rozpatruje wniosek wierzyciela o umorzenie książeczki oszczędnościowej na zasadach i w trybie przewidzianych w przepisach o umarzaniu utraconych dokumentów (art. 506–525 k.p.c.). Sądem właściwym jest ten, w którego siedzibę ma bank będący wystawcą dokumentu⁵³. W postępowaniu o umorzenie książeczki oszczędnościowej nie mogą być zgłoszone zarzuty dotyczące zasadności roszczenia wierzyciela, dlatego też przyjąć należy, że kognicja sądu ogranicza się do zbadania okoliczności uzasadniających umorzenie dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy rachunku bankowego.

Po uprawomocnieniu się postępowania w sprawie umorzenia książeczki oszczędnościowej sąd przesyła wypis postanowienia właściwemu oddziałowi banku. W miejsce umorzonej książeczki właściwy oddział banku wystawia nową książeczkę oszczędnościową, którą po odpisaniu środków pieniężnych do wysokości należności wskazanej w tytule wykonawczym, łącznie z kosztami egzekucyjnymi, wydaje właścicielowi. W przypadku nieuwzględnienia wniosku o umorzenie książeczki oszczędnościowej właściwy oddział banku niezwłocznie odwołuje wstrzymanie wypłat z rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny, zawiadamiając o tym właściciela⁵⁴.

⁵¹ M. Uliasz, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks...*

⁵² Por. J. Ziętara, *Status prawny dłużnika zajętej wierzytelności w egzekucji sądowej i administracyjnej. Zagadnienia wybrane*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2015, t. 3, s. 52.

⁵³ K. Flaga-Gieruszyńska, [w:] A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *op. cit.*

⁵⁴ W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki (red.), *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2016, s. 574-575.

6. Wnioski

W piśmiennictwie podnosi się, iż aktualny zakres informatyzacji sądowego postępowania egzekucyjnego jest bardzo wąski⁵⁵, dlatego też nowelizacja wprowadzająca elektroniczne zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego zasługuje na aprobatę. Niewątpliwie zmiana sposobu komunikacji, polegająca na obowiązkowym wnoszeniu i doręczaniu pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, zapewni nie tylko szersze wykorzystanie elektronicznych sposobów przekazu, ale także przyczyni się do zwiększenia skuteczności prowadzonej egzekucji⁵⁶. Wskazuje się, że dotychczas egzekucja z rachunku bankowego przynosiła 14% wszystkich egzekwowanych przez komorników kwot (znacznie więcej niż w przypadku np. egzekucji z ruchomości, gdzie uzyskiwano 1%)⁵⁷. Wpływ na efektywność będzie miała również rezygnacja z konieczności wskazywania przez organ egzekucyjny konkretnego oddziału banku lub jego jednostki organizacyjnej.

Niebagatelne znaczenie – z punktu widzenia dłużnika – mają zmiany dotyczące kwoty zwolnionej od zajęcia. Dotychczas stanowiła ją trzykrotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, wynosząca ok. 12 tys. zł. Przywilej wynikający z art. 54 ust. 1 pr. bank. miał jednak charakter jednorazowy. Dłużnik, będący posiadaczem rachunku bankowego – po wyczerpaniu wskazanego limitu – tracił ochronę, w konsekwencji czego bank, w toku trwającej egzekucji, przekazywał wszystkie środki pieniężne, które wpływały na rachunek bankowy, choćby były niższe niż wysokość kwoty wolnej od zajęcia. Nowelizacja art. 54 ust. 1 pr. bank. wprowadza odnawialny (w każdym miesiącu kalendarzowym, w którym obowiązuje zajęcie) charakter kwoty wolnej od zajęcia, liczonej do wysokości 75% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Należy się zgodzić, że takie rozwiązanie zapewnia większą ochronę dłużnikowi, gwarantując mu środki pozwalające na minimum egzystencji, niezależnie od czasu trwania postępowania egzekucyjnego.

Pozytywnie ocenić wypada także ujednoclenie stosowanej terminologii w odniesieniu do pojęcia rachunku bankowego oraz wykreślenie regulacji dotyczącej rachunku bankowego, na który wystawiono dowód na okaziciela.

⁵⁵ M. Uliasz, [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego. Teoria i praktyka*, Warszawa 2016, s. 149.

⁵⁶ I. Gil, M. Górna-Zawadzka, *Elektroniczne formy czynności procesowych po nowelizacji KPC*, „Edukacja Prawnicza” 2016, nr 2, Legalis.

⁵⁷ J. Kardas, *VII konferencja „Informatyzacja Wymiaru Sprawiedliwości” Warszawa, 20 maja 2015 r.*, „Nowa Currenda” 2015, nr 5, s. 71.

